

ОЦИФРУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АУДИО-МУЗИЧНОЇ СПАДЩИНИ З АРХІВУ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (МЮНХЕН, НІМЕЧЧИНА): ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ

Дутчак В. Г., Черепанин М. В.

ВСТУП

Сучасне суспільство, яке часто називають інформаційним, засвідчує не лише швидкість оперування та сприйняття інформації, але й пошуки способів доступу до неї та легкості передачі. Спостерігається й вагомий вплив динаміки функціонування інформаційного суспільства на наукову діяльність, пошуки матеріалів та архівів, що репрезентують певні напрями досліджень.

Новим багатовимірним напрямом історичних, соціологічних, культурологічних та мистецтвознавчих досліджень сьогодні постає україніка в світі, представники якої не лише зберегли документи, наукові напрацювання, літературні й мистецькі здобутки національної культури, але й сприяли її популяризації задля утвердження державності. Сучасна наука розглядає українську діаспору як «розсіяння, перебування певної частини того чи ін. народу (етносу) поза межами країни свого походження»¹, як «збірне визначення української національної спільноти поза межами українських земель (української етнічної території), яка почуває духовний зв'язок з Україною»².

Збереження національних традицій в умовах перебування за межами рідної країни було головним завданням провідних діячів науки, культури і мистецтва, фіксуючи результати своєї діяльності. Незважаючи на вимушену відірваність від Батьківщини, українські митці діаспори зробили неоціненний внесок у збереження народних і академічних традицій, підтриманих високим рівнем майстерності співаків, інструменталістів, оркестрових та хорових колективів. Одними з найпоширеніших форм фіксації таких традицій та здобутків став звукозапис – на носіях та у студіях радіо та телебачення. Проте стрімкий прогрес у сфері звукозапису, відмова від аналогових носіїв звуку зумовила потребу оцифрування багатой спадщини митців – задля її фізичного, а, найважливіше, духовно-ціннісного збереження – для дослідників і усіх зацікавлених.

¹ Енциклопедія історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>

² Українська діаспора. URL: <https://uk.wikipedia.org/>

Метою пропонованого дослідження постає аналіз історії, стану збереження та процесів оцифрування аудіо-творчості митців України та української діаспори з фондів Архіву Українського Вільного Університету (УВУ) – Мюнхен, Німеччина, що безпосередньо здійснений авторами на початку 2023 року. Загалом, фоно-архів УВУ сформований на основі переданих записів представниками української редакції радіо «Свобода» та приватними особами в архівний фонд.

Загальний науковий аналіз колекцій Архіву здійснили О. Яценко і О. Кириленко, проте без деталізації змісту кожної із них³. У їх публікації актуалізовано проблему створення електронного путівника по фондах архіву УВУ і необхідність формування цифрових колекцій.

Музична творчість представників української діаспори – предмет детального вивчення у сучасних роботах У. Граб⁴, В. Дутчак⁵, Г. Карась⁶ та ін. Автори досліджують творчість митців зарубіжжя, зокрема й звукозаписну не лише як фіксацію здобутків, але й як одну з форм національної ідентифікації, як можливість представлення звукових вимірів української музики.

Степан Максимюк (н. 1927 р.) – найвідоміший дослідник українського звукозапису. Він є і власником однієї з найбільших у світі колекцій, що охоплює біля трьох тисяч платівок з початку ХХ ст., які були видані як у колишній СРСР, так і в Австро-Угорщині, Польщі, Німеччині, США, Канаді, Великобританії та ін. Ці записи включають музичний фольклор (пісні й танці), оперну, церковну, хорову та інструментальну музику, а також поезію. Також до його колекції входять магнітофонні записи доповідей, концертів, конференцій, інтерв'ю з видатними особами України (від 1960-х рр.). Він брав участь в упорядкуванні альбому «Народна музика в Америці» (виданий 1976 р. Бібліотекою Конгресу США у Вашингтоні, де вміщено 8 українських пісень) та компакт-диску «Українська народна музика» (1994). Йому належать сьогодні найвагоміші публікації щодо українського звукозапису в світі⁷.

³ Яценко О., Кириленко О. Архів Українського Вільного Університету в Мюнхені – унікальна культурна спадщина української еміграції в Німеччині. Науковий збірник Українського Вільного Університету. Т. 20. Мюнхен, 2015. С. 33–37.

⁴ Граб У. Мирослав Антонович: інтелектуальна біографія. Еміграційне музикознавство в українському культуротворенні повоєнних десятиліть: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства, спеціальність 26.00.01 – Теорія та історія культури. Київ, 2019. 35 с.

⁵ Дутчак В. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Івано-Франківськ: Фоліант, 2013. 488 с.; іл.

⁶ Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. 1164 с.

⁷ Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії. Львів–Вашингтон: Видавництво Українського Католицького ун-ту, 2003. 288 с.; Степан Максимюк. Бібліографія українських звукозаписів 1903–1995 / ред. Юрій Ясіновський. Львів, 2014. 116 с.

Питанням розвитку аудіо-творчості (автентичної та академічної) митців зарубіжжя також присвятили свої дослідження В. Дутчак⁸, І. Клименко⁹, Н. Федорняк¹⁰ ін.

Загалом, проблематику звукозаписної діяльності в середовищі діаспори слід розглядати у двох площинах аудіо-творчості – як видання на окремих носіях (платівки, бобіни, касети, диски), і як записи (участь) у медіапроектах (радіо, телебачення, інтернет). Серед джерельних матеріалів щодо історії та аудіозаписів медіа-ресурсів, зокрема радіо «Свобода» – видання «Говорить радіо Визволення»¹¹ (1956, 1957), «Говорить радіо Свобода» (1962), монографія О. Ремовської «Говорить радіо Свобода. Історія української редакції» (2014)¹², а також безпосередня інформація з вебсайту медіа¹³. Проте дослідники переважно зосереджуються на історично-політичних аспектах діяльності радіо, діячах журналістики, частково на редакційній політиці та тематичній сітці мовлення. Загалом, культурно-мистецька сфера радіопередач ще не ставала предметом наукових узагальнень.

⁸ Дутчак В. Форми, жанри і стилі виконавства в бандурному мистецтві українського зарубіжжя: звукове відтворення. *Етнос і культура*. Часопис Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: збірник науково-теоретичних статей. Гуманітарні науки [гол. ред. В. І. Кононенко]. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2011–2012. № 8–9. С. 142–148; Дутчак В.Г. Виконавські моделі в аудіографії та відеографії бандуристів українського зарубіжжя. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. В. 26–27. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський університет імені В. Стефаника», 2012–2013. С. 166–173; Дутчак В. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Івано-Франківськ: Фоліант, 2013. 488 с.; іл.; Дутчак В. Аудіотворчість бандуристів української діаспори. *LAUDATIO: Ювілейна збірка наукових статей на пошану професора Юрія Ясіновського*. Львів: Видавеш Т. Тетюк, 2014. С. 235–245; Дутчак В. Дискографія Капели бандуристів імені Тараса Шевченка Північної Америки. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музичне мистецтво*, 2 (2). К., 2019. С. 173–188. <https://doi.org/10.31866/2616-7581.2.2.2019.187443>

⁹ Клименко І. Дискографія української автентичної етномузики: проблеми першопрохідця. *Вісник Львівського ун-ту. Серія Філологія*. В. 43. Львів, 2010. С. 272–293; Клименко І. Дискографія української етномузики (автентичне виконання). 1908–2010: Ілюстрований хронологічний реєстр з анотаціями і покажчиками. Київ, 2010. 360 с., іл.

¹⁰ Fedorniak N. Ukrainian musical folklore discography as a preserving factor in Ukrainian diaspora national spiritual experience. Dutchak, V., Karas', H., Dundiak, I., Kozinchuk, V., Kukuruz, N., Novosiadla, I., ... Sloniowska, O. *Art Spiritual Dimensions of Ukrainian Diaspora: Collective Scientific Monograph*. V. Dutchak (ed.). Dallas, USA: Primedia eLaunch LLC, 2020. PP. 217–244. DOI 10.36074/art-sdoud.2020.chapter-9

¹¹ Говорить Радіо Визволення: збірка матеріалів української редакції. Кн. 1. Мюнхен: Заходом Української Редакції Радіо Визволення, 1956. 144 с.; Говорить Радіо Визволення: збірка матеріалів української редакції. Кн. 2. Мюнхен: Заходом Української Редакції Радіо Визволення, 1957. 144 с.

¹² Говорить Радіо Свобода: збірка матеріалів української програми. Кн. 3. Мюнхен: Заходом Української Редакції Радіо Свобода, 1962. 223 с.

¹³ Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/>

Введення до наукового обігу аналізу аудіо-архіву Українського Вільного Університету дозволить не лише зацікавити дослідників цим перспективним напрямом, але й сприяти процесу оцифрування численних записів митців діаспори попередніх історичних періодів.

1. Оцифровані документальні та звукові колекції як складова джерелознавства української діаспори

Культурна спадщина української діаспори охоплює численні матеріальні й духовні виміри, залишається вагомим джерелом для дослідників України та зарубіжжя. Упродовж останніх десятиліть виразно спостерігається тенденція оцифрування та вільного (онлайн) доступу до багатьох архівних документів, періодики, аудіозаписів українців діаспори. Здійснюється не лише каталогізація, але й науковий аналіз архівних джерел, їх систематизація та класифікація.

Відома дослідниця архівів українського зарубіжжя Марина Палієнко виокремила часові етапи та географію їх становлення, активну діяльність представників української діаспори у справі збору документальних матеріалів та формування архівних, музейних і бібліотечних колекцій у світі¹⁴. Серед них у міжвоєнні десятиліття постали Головний військово-історичний музей-архів Армії УНР у Тарнуві (Польща), Музей-архів визвольної боротьби України у Празі (Чехо-Словаччина), Бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі (Франція), Бібліотека і Архів Українського Вільного Університету (Австрія, Чехо-Словаччина) та ін. Саме ці інституції започаткували процеси збору, збереження, систематизації, дослідження та поширення історико-культурної спадщини українського народу.

А вже після закінчення Другої світової війни, в результаті третьої еміграційної хвилі, багато відомих українських діячів політики, релігії, культури та мистецтва переселяються до країн Західної Європи та Північної Америки, сприяючи збереженню документів і артефактів національної історії та культури. З 1945 р. у Мюнхені (Німеччина) зосереджує свою діяльність Український Вільний Університет. Упродовж 50–60-тих рр. засновуються архівні центри у США та Канаді. Розпочали формування архівних колекцій документів, періодики, особових фондів, артефактів української культури і музеї-архіви, серед яких Музей-архів Української Вільної Академії Наук імені Д. Антоновича в Нью-Йорку, Архів та бібліотека НТШ Наукового товариства імені Т. Шевченка у Нью-Йорку, Український музей-архів у Клівленді, Український національний музей-архів у Чикаго, Архів Східноєвропейського дослідного інституту

¹⁴ Палієнко М. *Архівні центри української еміграції: створення, функціонування, доля документальних колекцій*. К.: Темпора, 2008. 688 с.

журналу «Веселка» та книг, що надруковані за ініціативи редакції часопису.

Окремі видання, зокрема журнал «Бандура» (Нью-Йорк, США)¹⁸, оцифровані й викладені у вільний доступ завдяки приватній ініціативі А. Ярмоловича (США).

Також вагому складову оцифрованих джерел репрезентує сайт «Diasporiana»¹⁹ – електронна бібліотека, заснована Олегом Богуславським 2011 року на волонтерських засадах. У її онлайн-фондах знаходяться відскановані матеріали українською та іншими мовами з багатьох напрямів: історії, політології, релігії, літератури (проза, поезія, драма), літературознавства, мовознавства, фольклору, мистецтва, мемуарних та довідкових видань.

Загалом, невинна диджиталізація інформації в сучасному суспільстві зумовлює активізацію процесу оцифрування друкованих, аудіальних та візуальних джерел, можливостей вільного доступу до них. На сьогодні, серед видів архівних джерел української діаспори, що потребують оцифрування, слід вирізнити:

1. текстові рукописні та друковані матеріали (документи організацій та окремих осіб, періодика, епістолярій, афіші й програми, мемуари);
2. медіа-матеріали (радіо– та телепередачі українських організацій за кордоном);
3. фото-матеріали;
4. аудіо-матеріали (вінілові платівки, плівкові бобіни, касети);
5. відео-матеріали (відео-касети).

Серед вищезазначених джерел вирізняються аудіо-матеріали, що репрезентують здобутки композиторів, виконавців, майстрів музичних інструментів, рівень розвитку професійного та аматорського мистецтва українців за кордоном. Архівні аудіо-матеріали загалом охоплюють **музичні звукозаписи** солістів і колективів академічного, фольклорного, естрадно-розважального напрямів; **літературні читання** (проза, поезія, драматургія); записи **суспільно-політичних, релігійних, культурно-мистецьких подій; радіо-жанри** інформаційного (повідомлення, звіти, інтерв'ю, репортажі, огляди преси), **аналітичного** (огляди, коментарі, бесіди, круглі столи), **художньо-мистецького і художньо-публіцистичного характеру** (нариси, композиції, художнє слово і театр, концерти і Богослужіння (прямі трансляції й записи).

¹⁸ Bandura Magazine Digital Archive. UKR: <https://www.facebook.com/groups/1508066959692158>

¹⁹ Diasporiana. Електронна бібліотека. URL: <https://diasporiana.org.ua/>

Загалом сфера звукозаписів – окрема вага сторінка культурно-мистецьких здобутків українського зарубіжжя. Дослідник цього напрямку Степан Максимюк зазначав: «Записи накладають на нашу еміграцію певний відбиток, це сліди нашого росту, наш вклад у загальноукраїнську духовну скарбницю»²⁰. Каталогів звукозаписів, фактично становлять окрему галузь джерелознавства – дискографію²¹. При чому важливими, поряд із безпосередніми звуковими, постають і системні текстові каталоги, що узагальнюватимуть інформацію щодо композиторів, виконавців, часу і місця запису чи концертного виступу. «Колись, як культурній нації, прийдеться такі каталоги видати, бо це виявлятиме нашу національну зрілість та вміння шанувати здобутки минулих поколінь», – підкреслював С. Максимюк²²

Аудіо-творчість митців української діаспори упродовж ХХ ст. стала вагомим фактором репрезентації української культури у світі. Відомо, що ще з часів еміграції початку ХХ ст., коли за межами українських земель опинилися Українська Республіканська Капела під орудою О. Кошиця, танцюрист-хореограф В. Авраменко, бандурист В. Ємець та ін., вся їхня діяльність була присвячена популяризації національних багатств культури і мистецтва – як на рівні виконавської, так і літературно-видавничої творчості. До неї дуже швидко додалася ще інші важливі галузі – аудіо-запис («рекордування») та відео-запис («фільмування») здобутків митців. Звукозапис зафіксував здобутки виконавців (інструменталістів, співаків, диригентів) як для їхніх сучасників, так і для майбутніх поколінь. Це дозволило зберегти для нащадків рівень музичної досконалості певного часу, змогли порівняти рівень мистецької творчості у різних історично-часові періоди, проаналізувати інтерпретаційні особливості виконання композиторської творчості.

Звукозаписи – це історично-культурна фіксація мистецьких досягнень свого часу, тенденцій пошуків митців (виконавства, техніки гри, співу, репертуарних жанрових пріоритетів) та естетичних запитів слухачької аудиторії. До звукозаписів належать не лише видані офіційні одиниці аудіо-носіїв (платівки, касети, диски). Це і записи концертів, інтерв'ю, зустрічей та круглих столів, урочистостей, зафіксовані, а також трансльовані у медійному просторі (на радіо, пізніше на

²⁰ Максимюк С. Голкою по платівках. *З історії українського звукозапису та дискографії*. Львів; Вашингтон: В-во Укр. Католиц. ун-ту, 2003. С. 67.

²¹ Дискографія (фр. *disque* – диск, платівка та грец. *grapho* – пишу) – опис змісту й оформлення платівок, каталоги, переліки, розділи періодики з анотованими списками дисків, записами видатних виконавців, нотографією, викладом змісту, рецензіями, книгами тощо. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

²² Максимюк С. Голкою по платівках. *З історії українського звукозапису та дискографії*. Львів; Вашингтон: В-во Укр. Католиц. ун-ту, 2003. С. 71.

телебаченні). Як зазначав відомий український диригент і композитор Олександр Кошиць, звукозаписи в еміграційному середовищі відобразили «необхідність поєднати бізнесові інтереси з інтересами музичними й культурними, дати рекорди (записи) не тільки цікаві й цінні з культурного та музичного боку, а щоб могли задовольнити пересічного покупця»²³.

Діяльність діячів зарубіжжя у сфері звукозапису дуже чітко окреслив С. Максимюк: «... енергія та інтелектуальна сила еміграції згоряла в той час переважно в напрямі її громадсько-політичних зобов'язань і потреб, насамперед, для внутрішньої організації та для освіднення зовнішнього світу про дійсні прагнення українського народу. Культурна діяльність і надбання, спеціально такі як грамофонні записи (підкреслення наше – *В.Д., М.Ч.*), були тільки принагідним явищем, в більшості результатом намагань поодиноких мистців чи груп»²⁴.

Способи звукозапису та його носії постійно удосконалювалися, змінювалися і пристрої для відтворення звуку. Ці зміни першочергово стосувалися технічного вдосконалення методів звукозапису: механічний, магнітний, оптичний і магнітооптичний, запис на флеш-пам'ять; зразків запису: воскові валики для фонографа, грамплатівки для патефонів і програвачів, магнітні стрічки для бобінних магнітофонів, аудіокасети для касетних магнітофонів, оптичні компакт-диски CD і MP3, цифрові медіадиски DVD; якості запису: монозвук, стереозвук, цифровий запис та обробка звуку²⁵.

Технічний прогрес у сфері аудіозапису паралельно зумовлював і потребу збереження звукозаписів з аналогових носіїв шляхом їх оцифрування. Це дозволяло розширювати можливості не лише фіксації звукових файлів, але й зберігати їх вагому духовно-естетичну та емоційну складову.

Звукозапис фіксував інтерпретацію як здобуток виконавців (інструменталістів, співаків, диригентів) не тільки для сучасників, а й для майбутніх поколінь. Це дозволяє порівнювати рівень художньої творчості різних часових періодів. Виконавські звукозаписи порівняно зі слухацькими враженнями чи відгуками критиків залишаються єдиним достовірним джерелом фіксації творчості митців, вагомою основою для

²³ Максимюк С. Голкою по платівках. *З історії українського звукозапису та дискографії*. Львів; Вашингтон: В-во Укр. Католиц. ун-ту, 2003. С. 57.

²⁴ Максимюк С. Звукозаписи українських дум. *З історії українського звукозапису та дискографії*. Львів; Вашингтон: В-во Укр. Католиц. ун-ту, 2003. С. 81.

²⁵ Dutchak V. Sound recording dynamics in Bandura Art of Ukrainian Diaspora in the XX – the beginning of XXI centuries. *Culture and arts in the educational process of the modernity: collective monograph* / A. I. Dushniy, V. G. Dutchak, Yu. Medvedyk, I. O. Stashevska, etc. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2019. PP. 18–19.

історико-виконавських досліджень, своєрідною музичною бібліографією²⁶. Адже під зафіксованим текстом нині маються на увазі не лише нотні зразки, а й звукозаписи. Фоновалик, платівка, плівка стали основою звукової документації. Проте це не ідентичні між собою явища. Письмовий і звуковий запис фіксують одиничний варіант твору, проте звукозапис містить елементи нехай і одноразового, але живого виконання, інтерпретації елементів фразування, динаміки, агогіки, які в тексті позначаються лише схематично.

Однак нотація залишається важливим інгредієнтом наукового дослідження. Звукозапис не можна охопити поглядом, зів'язати аналітично, оскільки зорові враження про об'єкти більш стабільніші, точніші, ніж слухові. Тому найдостовірнішим для виконавського аналізу виступає симбіоз нотно- і звуко-фіксованого музичного тексту.

Поступове вдосконалення техніки звукозапису сприяло довговічності збереження функціонування зразків народного й академічного виконавства (стилістики, домінуючих жанрів, особливостей репертуару на різних історичних етапах). Також звукозапис став використовуватися як ґрунт для відтворення (транскрипції) творів, що не фіксувалися в нотному письмі, для порівняльної характеристики манери чи стилю гри музикантів. Аналіз звукозаписів митців української діаспори ХХ – початку ХХІ ст. дозволяє визначити їх як своєрідне дзеркало популярності й поширення форм і жанрів виконавства, тематики творчості.

Аудіозаписи можуть розглядатися не лише як результат процесів музичного виконавства, а й додаткова складова його комунікативної функції. Адже в умовах зарубіжжя, коли українські митці не мали достатньої можливості (фінансової і часової) для професійної концертної чи гастрольної діяльності, звукозапис часом перетворювався на єдиний спосіб спілкування зі слухачем, певною мірою навіть на домінуючу форму українського музичного життя в інонаціональному середовищі, сприяв популяризації саме національної музичної культури²⁷.

²⁶ Дутчак В. *Форми, жанри і стилі виконавства в бандурному мистецтві українського зарубіжжя: звукове відтворення. Етнос і культура*. Часопис Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: збірник науково-теоретичних статей. Гуманітарні науки [гол. ред. В. І. Кононенко]. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2011–2012. № 8–9. С. 142.

²⁷ Дутчак В. *Форми, жанри і стилі виконавства в бандурному мистецтві українського зарубіжжя: звукове відтворення. Етнос і культура*. Часопис Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: збірник науково-теоретичних статей. Гуманітарні науки [гол. ред. В. І. Кононенко]. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2011–2012. № 8–9. С. 143.

Отже, значимість аудіо-матеріалів української діаспори для наукових досліджень спостерігається у часово-хронологічному вимірі (відповідно до еміграційних хвиль та етапів діяльності української діаспори), географічно-просторовому вимірі (відповідно до центрів і осередків української діаспори у світі), а також у інформаційно-аналітичному вимірі, що дозволяє визначити технічний рівень звукозапису, композиторський рівень творчості, виконавський рівень творчості, аксіологічно-суспільний рівень.

Проте на сьогодні аудіо-архіви української діаспори залишаються не лише не оцифрованими, але й до кінця не упорядкованими. Відсутні комплексні відомості (друковані й електронні каталоги) про наявність і стан аудіо-джерел на сайтах бібліотек та архівів. Звукові файли радіо та відеозаписи телепередач і концертів потребують систематизації та оцифрування з метою їх подальшого збереження.

2. Музичний аудіо-архів Українського Вільного Університету (Мюнхен, Німеччина): історія створення, засади і перспективи оцифрування

Важлива роль у розвитку наукових та освітніх напрямів діяльності українців за кордоном належить Українському Вільному Університету. Це одна з найпотужніших інституцій української діаспори, що вже понад сто років репрезентує в світі українознавчий вектор освіти і науки.

Український Вільний університет (УВУ) постав у 1921 р. в еміграції – після втрати Україною шансу державності – спершу у Відні (Австрія), і того ж року продовжив свою діяльність у Празі (Чехословаччина). З 1945 р. УВУ функціонує в Мюнхені, Німеччині. Поряд із навчально-освітніми напрямами магістерських та докторантських студій (українознавство, філософія, історія, міжнародне право, міжнародні відносини, українська мова і література, психологія, педагогіка, менеджмент підприємств та організацій, мистецтвознавство), в УВУ сформована також потужна науково-дослідницька джерельна база – бібліотека й архів, що сприяють дослідникам у різних сферах українознавства. Їх наповнення становить вагому українознавчу культурну цінність в Західній Європі. Якщо Бібліотека УВУ охоплює понад 35 тисяч книжкових і періодичних видань, то Архів – понад півмільйона одиниць документів, які постійно поповнюються за рахунок передачі фондів окремими особами та організаціями. Наукові збірники та тематичні видання УВУ засвідчують ґрунтовні джерелознавчі можливості Архіву й бібліотеки для науковців, котрі використали їх у своїх дослідженнях.

Загалом, унікальні фонди Архіву та Бібліотеки містять численні рукописи і друквані матеріали про діяльність українських організацій в еміграції у Німеччині та інших країнах світу, з життя й творчості українських діячів за кордоном, тематичні колекції історико-політичного характеру, періодику «таборового періоду» на зламі 40–50-тих рр. ХХ ст.²⁸ Крім вищезазначених, архів налічує чимале число слайдів, кіноплівок, фотографій.

Окремий вимір архіву УВУ – колекція унікальних аудіозаписів музичних подій, здійснених як операторами і журналістами української редакції «Радіо Свобода», що довгий час (1954–1995) функціонувало в Мюнхені, так і приватними особами, які передали записи в архів УВУ на збереження для сучасників і нащадків. Їх часовий вимір охоплює 50–90-ті роки минулого ХХ століття – період тотальної заборони сприйняття і прослуховування радянським репресивним режимом спадщини зарубіжних українців, з однієї сторони, та ідентифікації культурно-мистецьких процесів в українському середовищі за кордоном як форми боротьби за національні ідеї та державність України.

Фоно-архів, що сформований у 2005 році, досі належно не систематизований, а найголовніше – не оцифрований, у зв'язку із неможливістю забезпечити наявність і функціонування аналогових пристроїв для відтворення його складових. Звукозаписи архіву – свідчення активної культурно-мистецької діяльності Українського Вільного Університету, які найчастіше виступали ініціаторами та співorganizаторами більшості заходів. Серед них – концерти і зустрічі, навчальні курси з української мови, літератури, музики, історії та філософії.

Оригінали цих записів збережені на касетних та магнітних плівках, які ще не піддавалися відповідній фаховій систематизації. У бібліотеці УВУ зберігається «Абетковий реєстр записів фоноархіву радіо «Свобода» (попередній варіант)», складений станом на 15 червня 2005 року. Він нараховує 830 найменувань – переважно без уточнення, а частково з пов'язаними окремими прізвищами композиторів, письменників, виконавців, акторів і читців, святковими подіями, музичними колективами, концертами тощо. Однак, цей список є узагальненим, він не містить конкретної інформації стосовно того чи іншого аудіозапису – ані стосовно дати, ані щодо виконавців чи авторства творів. А відсутність апаратури для відтворення цих аудіозаписів загалом унеможливило користування вагомим аудіо-багатством Архіву Українського Вільного Університету.

²⁸ Дутчак В., Черепанин М. Національна музична спадщина у фондах архіву українського вільного університету (Мюнхен, Німеччина). Інтернет-журнал «музика». URL: <http://mus.art.co.ua/natsionalna-muzychna-spadshchyna-u-fondakh-arkhivu-ukrainskohovilnoho-universytetu-miunkhen-nimechchyna>

Саме тому актуальною проблемою постало оцифрування музичного аудіо-архіву УВУ.

Комплексні завдання оцифрування, систематизації, каталогізації та наукового опрацювання матеріалів аудіо-архіву УВУ зумовили пошук дослідників, які б здійснили цей задум. Ініціювали початок реалізації цих завдань професори кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Віолетта Дутчак та Мирон Черепанин. Було розпочато реалізацію міжнародного наукового проєкту спершу у формі підписання Меморандуму про співпрацю між Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна) та Українським Вільним Університетом (Мюнхен, Німеччина). Він отримав назву «Українська культурно-мистецька спадщина у фондах Архіву Українського Вільного Університету: оцифрування і наукове осмислення» і був схвалений і підписаний ректорами навчальних закладів професоркою Марією Пришляк (УВУ) і професором Ігорем Цепендою (ПНУ імені Василя Стефаника) у грудні 2022 року²⁹.

Упродовж січня-лютого 2023 р. професори Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Мирон Черепанин та Віолетта Дутчак працювали у Архіві Українського Вільного Університету з метою аналізу технічного стану його аудіо-колекції, можливостей оцифрування, систематизації та наукового осмислення. Загалом Аудіо-архів УВУ містить понад 800 одиниць аудіо-записів на різних аналогових носіях – бобіни форматів 3M Scotch 212 550м, 35мкр., Scotch 3M Magnetic Tape 175 Superlife, Vintage Scotch Magnetic Tape Reel to Reel 111-12 Plastic Splice Free 1200 ft, а також касети МК60.

Магнітні плівки бобін і касет загалом вважаються достатньо довговічними (понад 30 років), але й вони з плином часу можуть розмагнітитися, фізично пошкодитися (порватися). Стосовно збереженого на них аудіо-матеріалу, то він може бути й неякісно записаний в оригіналі, що спотворить відтворення.

За період січня-лютого 2023 р. було опрацьовано всі одиниці аудіо-частини Архіву Українського Вільного Університету, і зокрема диференційовано (відібрано) музичну частину аудіо-архіву (бобіни та

²⁹ Меморандум про співпрацю в реалізації проєкту «Українська культурно-мистецька спадщина у фондах Архіву Українського Вільного Університету: оцифрування і наукове осмислення» між Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна) та Українським Вільним Університетом (Мюнхен, Німеччина). Івано-Франківськ–Мюнхен, 2022. Реєстраційний № 78с/22. 3 с.

касети)³⁰. Детально ознайомлюючись з фондами архіву в загальному контексті, вдалося з'ясувати, що вагома частина неопрацьованих до цього часу документів припадає на музичні аудіо-записи, кількість яких сягає понад 500 плівок різного розміру (касетні, малі, середні і великі бобіни). Було здійснено аналіз стану якості записів, вирішення організаційних проблем щодо реалізації поставлених завдань, підбору й апробації відповідної апаратури, способів технічного налаштування для оцифрування записів. Розпочався й етап оцифрування бобін та касет з метою його подальшого технічно-звукового опрацювання та наукових узагальнень.

Таким чином, на першому етапі наукового дослідження було поставлене завдання здійснити наукову систематизацію та технічне оцифрування саме музичного аудіо-архіву УВУ, що становить важливу та актуальну сферу наукової діяльності з декількох причин. По-перше, музичні аудіо-записи, створені за межами України, є частиною історії української політичної еміграції другої половини ХХ століття. По-друге, звукові матеріали колекції становлять цінні джерела з багатьох проблем українського музикознавства, фольклору, композиторської творчості, виконавства, загалом культури. По-третє, архівна музична колекція, утворена українською редакцією «Радіо Свобода» і передана для зберігання в архіві УВУ, складає невід'ємний компонент загальносвітової культури. Ці звукозаписи відіграють важливу роль не тільки у збереженні та вивченні музичної спадщини українського народу, але й у поширенні і популяризації знань про музичне життя та діяльність українців в країнах вільного світу.

Перш за все перед виконавцями проекту постало питання упорядкування плівок за носіями та репрезентованими на них жанровими напрямками. Записи не містили конкретної інформації стосовно дати їх створення, даних щодо виконавців чи авторства творів. Процес оцифрування здійснювався з аналогових плівкових магнітофонів через комп'ютерні програми. Фіксація в цифровому форматі і прослуховування записів дозволило розпочати їх новий фаховий облік, робочу каталогізацію та систематизацію. Окремі записи концертів містили друковані програми, проте більшість, на жаль, ні, що потребувало їх створення – уточнення чи ідентифікацію.

У результаті проведеного першого етапу з оцифрування аудіо-записів, учасники проекту «Українська культурно-мистецька спадщина у фондах Архіву Українського Вільного Університету: оцифрування і наукове осмислення» професори Віолетта Дутчак та Мирон Черепанин безпосередньо в Мюнхені здійснили фіксацію біля 200 музичних файлів

³⁰ Іншу велику частину архіву становлять записи літературних творів, зустрічі з діячами політики, релігії, культури.

різної часової протяжності. Сьогодні вже розпочата робота щодо їх каталогізації та систематизації, тематичного і жанрового упорядкування, а також наукового осмислення у формі популярних публікацій та фахових наукових статей.

Фіксація концертів, організованих Українським Вільним Університетом, музичних передач української редакції Радіо «Свобода» кінця 50-тих – початку 90-х рр. ХХ ст., містить вагомий матеріал про митців діаспори, зокрема співаків (К. Чічка-Андрієнка, Й. Гошуляка, М. Мінського та ін.), бандуристів (З. Штокалка, В. Луціва, А. Горняткевича, Ю. Дубицького, ансамблів бандуристів Польщі – Гданська і Перемишля, учасників курсів гри на бандурі при УВУ кінця 80-тих рр.), хорові колективи (Візантійський хор, Капелу бандуристів ім. Т. Шевченка, хори «Діброва», «Журавлі»), інтерв'ю з солістами та диригентами (Г. Китагим, М. Дейчаківським та ін.), їх репертуар певного історичного періоду. Окрім того цей аудіо-архів засвідчує провідні тенденції специфіки організації культурно-мистецького життя за кордоном періоду кінця 50-тих – початку 90-тих рр., форми комунікації зі слухачами, засоби популяризації української національної музичної культури, мови, композиторських та виконавських здобутків. Окрім того, в аудіо-архіві знаходяться і записи митців з України, які транслювалися на радіо «Свобода».

Всі здійснені записи систематизовано за жанровими ознаками: хорова музика, бандурна музика, інструментальна музика, вокально-інструментальна музика, фольклорна музика різних жанрів, матеріали передач радіо «Свобода» (інтерв'ю та концерти), копії аудіозаписів із платівок України, Канади, США.

Серед музичних записів напряму *«Бандурне мистецтво»* – виступи відомих бандуристів України та діаспори (З. Штокалка, В. Луціва, Г. Менкуш, К. Новицького, В. Нечепи, Ю. Дубицького, О. Стахіва, ін.), концерти учасників курсів бандурного мистецтва при Українському Вільному Університеті, концерти учнів з бандурних осередків Європи та Америки, Державної Заслуженої капели бандуристів Києва та Капели бандуристів імені Тараса Шевченка з Детройту, колядки у супроводі бандури тощо.

Серію записів *«Оркестрової та інструментальної музики»* представляють колективи як діаспори, так і України, – записи сольних та камерно-інструментальних творів академічного та естрадно-джазового спрямування (М. Лисенка, В. Барвінського, Б. Веселовського). Серед оркестрових композицій – твори А. Штогаренка «Дивертисмент», Б. Кудрика «Вибір Гетьмана», С. Людкевича Кантата-симфонія «Кавказ» (диригент М. Колесса, запис

1980 р.). Увагу привертає також опера «Катерина» Миколи Аркаса, запис 1961 р.³¹

Виступи інструментальних ансамблів народної та естрадної музики засвідчують поширення різноманітного репертуару – з обробок українських мелодій, сюїт на українські теми, українські марші, популярні інструментальні хіти, музику до фільму про емігрантів. Серед найбільш популярних колективів – Піддуклянський ансамбль з Пряшева (керівник Степан Цимбора), естрадно-народний оркестр зі США, а також багато інших.

Концертні програми аудіо-архіву УВУ («*Концерти*» охоплює різні жанри музики, які входили до концертної програми. Це виступи вокалістів (Андрій Добрянський, Орест Руснак, Ганна Шерей), скрипалів (Володимир Цісик, Т. Берегова), піаністів (Роман Рудницький), концерти симфонічної, хорової, народної музики, а також виступи артистів з України, які гастролювали за кордоном. До концертних програм входили стрілецькі, пластові патріотичні пісні і марші, українські пісні та романси тощо.

Велику частину записів займають «*Літургії*» та концерти духовної музики. Тут можна зустріти унікальні записи православних і католицьких Служб Божих за участі відомих українських кардиналів і архієпископів, зокрема Йосипа Сліпого, Мстислава, Мирона Мольчка, а також Різдваїни та Пасхальні архієрейські літургії з українських храмів Нью-Йорка, Лос-Анжелеса, Ватикана, Відня, Парижа, Мюнхена. Особливо варто виділити численні записи концертів духовної музики хору церкви Св. Варвари під орудою Андрія Гнатишина (Відень, Австрія) та інших хорових колективів – з Ванкувера, Едмонтон, Торонто (Канада). До записів духовного змісту також слід віднести «Колядки і щедрівки», виконавцями яких виступають як дитячі, так і дорослі учасники Різдвяного дійства з різних осередків українців за кордоном.

Основу «*Хорової музики*» складають концертні виступи хорових колективів, засновниками і керівниками яких були знамениті українські диригенти – Андрій Гнатишин (хор церкви Св. Варвари), Мирослав Антонович («Візантійський хор»), Нестор Городовенко (хор «Україна»), Роман Ревакович (хор «Журавлі»), Василь Кардаш (хор «Прометей»). Плівки зберігають не лише музичні номери, а також коментарі, інтерв'ю і промови цих музикантів.

³¹ Дутчак В., Черепанин М. Національна музична спадщина у фондах архіву Українського Вільного Університету (Мюнхен, Німеччина). *Інтернет-журнал «Музика»*. URL: <http://mus.art.co.ua/natsionalna-muzychna-spadshchyna-u-fondakh-arkhivu-ukrainskohovilnoho-universytetu-miunkhen-nimechyna>

Окремим пунктом фахової систематизації постали записи *музичних передач української редакції радіо «Свобода»*. Вони відрізняються чіткою структурою і побудовані за складеним заздалегідь сценарієм. Передачі оформлені вступною частиною і відзначаються цілістю розкриття анонсованої теми. Більшість з них несуть інформативно-пізнавальний характер, доповнений підібраним музичним супроводом. Більшість музичних передач вела журналістка радіо «Свобода» Ганна Бойчук-Щепко.

Сьогодні розпочався етап систематизації та укладання системного каталогу оцифрованих аудіозаписів уже проведеного етапу. Упродовж 2023 року заплановано реалізацію нового етапу, що охоплює оцифрування аналогових плівок найбільш давніх аудіозаписів 50–60-тих рр. ХХ ст. та їх ідентифікації. Як результат реалізації завдань «Меморандуму» між навчальними закладами Німеччини (Український Вільний Університет) та України (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника) після повного оцифрування аудіо-архіву записів постане новий упорядкований систематизований каталог аудіоматеріалів (текстовий і звуковий), що відкриє нові можливості для доступу дослідників до раритетних записів, їх подальшого наукового й культурно-мистецького осмислення в публікаціях та навчальних студіях.

Загалом Проект «Українська культурно-мистецька спадщина у фондах Архіву Українського Вільного Університету: оцифрування і наукове осмислення» містить виразний *крос-секторальний характер*: синтезування культурно-мистецьких та аудіальних аспектів засобами цифрових технологій. Це сприятиме розширенню аудиторій споживачів культурного контенту. Таким чином будуть синтезовані як *аспекти диджиталізації* (оцифрування музичних записів аудіо-архіву Українського Вільного Університету), *збереження культурно-мистецької спадщини* (можливість доступу до результатів оцифрування та системного каталогу online), так і *аспекти наукового осмислення емпіричних даних* (шляхом написання і публікації наукових статей, двомовної колективної монографії, які також будуть доступними online), можливість їх використання у навчальному процесі та подальших наукових дослідженнях.

Таким чином, наміри щодо каталогізації, оцифрування і фахової систематизації музичного аудіо-архіву УВУ стали не лише реальністю, але й ще одним кроком у справі збагачення скарбниці української культури. Співпраця Українського Вільного Університету та Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника репрезентувала новий вимір діяльності – як місії збереження і вшанування пам'яті тих людей, творчість яких зафіксована на плівках з

можливістю їх сучасного відтворення. Українці діаспори, які вимушено жили за межами рідної землі, але своєю подвижницькою діяльністю на ниві освіти, культури і духовності оживляли національну ідею, створювали культурні осередки, наукові інституції, музичні колективи і рівночасно з тим – боролися, невтомно працювали, всіма силами і способами наближали здобуття свободи і незалежності України.

ВИСНОВКИ

Аксіологічне значення оцифрування музичного архіву Українського Вільного Університету (Мюнхен) – можливість для дослідників культури і мистецтва української діаспори отримати важливий емпіричний матеріал для наукових узагальнень, для викладачів і здобувачів освіти – ознайомлення і вивчення здобутків українців за кордоном різних часових періодів ХХ ст. Особливо вагомими ці здобутки були у міжвоєнні десятиліття (20–30-ті рр.), пізніше у часи «холодної війни», потім періоду перебудови (до кінця 80-тих рр.), і на початку 90-тих – здобуття Незалежності України, що ознаменували початок активної співпраці митців України та українського зарубіжжя.

Важливо, що зафіксований музично-комунікаційний досвід діаспори, їх культурно-мистецької діяльності, спрямованої на ідентифікацію своєї творчості в інонаціональному середовищі, зумовлює чітку паралель із сучасними процесами активізації презентації української культури в світі, спричиненими політично-військовими перипетіями російсько-української війни.

АНОТАЦІЯ

У дослідженні актуалізована проблема оцифрування фоно-архівів української діаспори, що містять вагому музичну інформацію на окремих носіях (платівки, бобіни, касети) та в записах медіа-установ (радіо, телебачення). Автори дослідження вводять до наукового обігу історію формування, загальну характеристику технічного стану і тематичного змісту аудіо-архіву Українського Вільного Університету (Мюнхен, Німеччина) на основі оцифрування його одиниць в рамках реалізації Проекту «Українська культурно-мистецька спадщина у фондах Архіву Українського Вільного Університету: оцифрування і наукове осмислення» на основі підписаного в грудні 2022 р. Меморандуму між Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна) та Українським Вільним Університетом (Мюнхен, Німеччина).

Загалом Аудіо-архів Українського Вільного Університету містить понад 800 одиниць аудіо-записів на різних аналогових носіях періоду –

кінця 50-тих – початку 90-тих рр. (переважно бобіни і касети). До нього за змістом входять музичні зразки, літературні твори, виступи, лекції, концерти, урочистості, святкові літургії, а також інтерв'ю (записані працівниками української редакції Радіо «Свобода», який тоді базувався у Мюнхені), ін. Більшість записів відображають мистецьку діяльність представників української діаспори Німеччини, Великобританії, Канади, США (композиторів, диригентів, виконавців – солістів і колективів, діячів культури).

Література

1. Аудіо-архів Українського Вільного Університету. Мюнхен.
2. Архів газети «Свобода». URL: <https://svoboda-news.com/svwp/pdf%d0%b0%d1%80%d1%85%d1%96%d0%b2/>
3. Архів газети «Ukrainian Weekly». URL: <https://subscription.ukrweekly.com/archive/>
4. Говорить Радіо Визволення: збірка матеріалів української редакції. Кн. 1. Мюнхен: Заходом Української Редакції Радіо Визволення, 1956. 144 с.
5. Говорить Радіо Визволення: збірка матеріалів української редакції. Кн. 2. Мюнхен: Заходом Української Редакції Радіо Визволення, 1957. 144 с.
6. Говорить Радіо Свобода: збірка матеріалів української програми. Кн. 3. Мюнхен: Заходом Української Редакції Радіо Свобода, 1962. 223 с.
7. Граб У. Мирослав Антонович: інтелектуальна біографія. Еміграційне музикознавство в українському культуротворенні повесенних десятиліть: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства, спеціальність 26.00.01 – Теорія та історія культури. Київ, 2019. 35 с.
8. Дутчак В. Форми, жанри і стилі виконавства в бандурному мистецтві українського зарубіжжя: звукове відтворення. *Етнос і культура*. Часопис Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: збірник науково-теоретичних статей. Гуманітарні науки [гол. ред. В. І. Кононенко]. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2011–2012. № 8–9. С. 142–148.
9. Дутчак В.Г. Виконавські моделі в аудіографії та відеографії бандуристів українського зарубіжжя. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. В. 26–27. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський університет імені В. Стефаника», 2012–2013.
10. Дутчак В. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Івано-Франківськ: Фоліант, 2013. 488 с.; іл.

11. Дутчак В. Аудіотворчість бандуристів української діаспори. *LAUDATIO: Ювілейна збірка наукових статей на пошану професора Юрія Ясіновського*. Львів: Видавець Т. Тетюк, 2014. С. 235–245.

12. Дутчак В. Дискографія Капели бандуристів імені Тараса Шевченка Північної Америки. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музичне мистецтво*, 2 (2). К., 2019. С. 173–188. <https://doi.org/10.31866/2616-7581.2.2.2019.187443>

13. Дутчак В., Черепанин М. Національна музична спадщина у фондах архіву Українського Вільного Університету (Мюнхен, Німеччина). *Інтернет-журнал «Музика»*. URL: <http://mus.art.co.ua/natsionalna-muzychna-spadshchyna-u-fondakh-arkhivu-ukrainskoho-vilnoho-universytetu-miunkhen-nimechchyna/>

14. Енциклопедія історії України. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe>

15. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття: монографія. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. 1164 с.

16. Клименко І. Дискографія української автентичної етномузики: проблеми першопрохідця. *Вісник Львівського ун-ту. Серія Філологія*. В. 43. Львів, 2010. С. 272–293.

17. Клименко І. Дискографія української етномузики (автентичне виконання). 1908–2010: Ілюстрований хронологічний реєстр з анотаціями і покажчиками. К., 2010. 360 с.

18. Максимюк С. З історії українського звукозапису та дискографії. Львів; Вашингтон: Видавництво Українського Католицького ун-ту, 2003. 288 с.

19. Максимюк С. Бібліографія українських звукозаписів 1903–1995. [Ред. Ю. Ясіновський]. 2014. 116 с.

20. Меморандум про співпрацю в реалізації проєкту «Українська культурно-мистецька спадщина у фондах Архіву Українського Вільного Університету: оцифрування і наукове осмислення» між Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна) та Українським Вільним Університетом (Мюнхен, Німеччина). Івано-Франківськ–Мюнхен, 2022. Реєстраційний № 78с/22. 3 с.

21. Палієнко М. *Архівні центри української еміграції: створення, функціонування, доля документальних колекцій*. К.: Темпора, 2008. 688 с.

22. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/>

23. Ремовська О. *Говорить радіо Свобода. Історія української редакції*. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2014. 263 с. + 32 с. додатків.

24. Українська діаспора. URL: <https://uk.wikipedia.org/>

25. Яценко О., Кириленко О. Архів Українського Вільного Університету в Мюнхені – унікальна культурна спадщина української еміграції в Німеччині. Науковий збірник Українського Вільного Університету. Т. 20. Мюнхен, 2015. С. 33–37.

26. Diasporiana. Електронна бібліотека. URL: <https://diasporiana.org.ua/>

27. Dutchak V. Sound recording dynamics in Bandura Art of Ukrainian Diaspora in the XX – the beginning of XXI centuries. *Culture and arts in the educational process of the modernity: collective monograph* / A. I. Dushniy, V. G. Dutchak, Yu. Medvedyk, I. O. Stashevska, etc. Lviv-Torun : Liha-Pres, 2019. PP. 17–37. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-143-8/17-37>

28. Fedorniak N. Ukrainian musical folklore discography as a preserving factor in Ukrainian diaspora national spiritual experience. Dutchak, V., Karas', H., Dundiak, I., Kozinchuk, V., Kukuruz, N., Novosiadla, I., ... Sloniowska, O. *Art Spiritual Dimensions of Ukrainian Diaspora: Collective Scientific Monograph*. V. Dutchak (ed.). Dallas, USA: Primedia eLaunch LLC, 2020. PP. 217–244. DOI 10.36074/art-sdoud.2020.chapter-9

Information about the authors:

Dutchak Violetta Hryhorivna,

Doctor of Arts, Professor,

Head of the Music Ukrainistics and Folk Instrumental Art Department

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,

57, Shevchenka Str., 76018, Ivano-Frankivsk, Ukraine

Cherepanyn Myron Vasylovych,

Doctor of Arts, Professor,

Professor at the Music Ukrainistics and Folk Instrumental Art Department

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,

57, Shevchenka Str., 76018, Ivano-Frankivsk, Ukraine

**Додаток
Ілюстрації
Аудіо-архів Українського Вільного Університету**

**Підписання Меморандуму між Прикарпатським національним
університетом імені Василя Стефаника і Українським Вільним
Університетом (грудень 2022 р.)
Ректор УВУ проф. М. Пришляк, професори ПНУ В. Дутчак,
М. Черепанин**

Процес оцифрування бобін

Професори М. Черепанин і В. Дутчак в Архіві УВУ

